

ARCHÍV ÚSTAVU PAMÄTI NÁRODA

Inventár k archívnnemu fondu

U 07

**Trestanecký pracovný tábor v Kežmarku
1945**

(časť združeného inventára)

ŠTÁB MINISTERSTVA VNÚTRA SSR

Inventár k archívнемu fondu
KSZNK KOŠICE

U01-U012

DIEL I.

1945-77

Spišské Podhradie 1982

ODTAJNENÉ

ŠTÁB MINISTERSTVA VNÚTRA SLOVENSKÉJ SOCIALISTICKEJ REPUBLIKY

Číslo: ŠT - 650/AS - 1982

Výtlačok č.: 3

INVENTÁR

**ARCHÍVNEGO FONDU KRAJSKEJ SPRÁVY ZNB KOŠICE
A ÚTVAROV VÝCHODOSLOVENSKÉHO KRAJA**

U 01 - U 012

I. DIEL

1945 - 1977

Stupeň utajenia:

Dátum:

- 5. febr. 2004

Stupeň utajenia zrušil:

**R Ministera vnútra SR
155 / 2003.**

Pediatka

Spišské Podhradie 1982

Ú V O D

Oslobodením Československa slávnou Sovietskou armádou na jar roku 1945 sa začala nová etapa v dejinách našich národnov, etapa charakterizovaná kvalitatívne odlišnými spoločenskými vzťahmi od etapy predvojnej. Prebiehajúca národná a demokratická revolúcia položila základy výstavby našho štátu smerom k socialistickému zriadeniu.

Presuny síl v našej spoločnosti, predovšetkým však prioritné postavenie Komunistickej strany Československa zabezpečovali nastúpený kurz vývoja i napriek všetkym snahám opozičných a reakčných síl, ktoré usilovali o záchovanie predvojnového spoločensko-ekonomickejho poriadku.

Košický vládny program, prijatý 5. apríla 1945 vládou MF, predstavoval v tejto súčasnosti zakladnú politicko právnu normu; a okrem iného ukladal tiež vybudovanie nového bezpečnostného aparátu, ktorý by bol svojim triednym zložením a politickým zamerením zárukou ochrany revolučných premien a úsilia o socialistický smer vývoja našej republiky.

Nariadenie Predsedníctva SNR č. 1/45 zo dňa 21. februára 1945 bol zriadený Ústredný úrad - Poverenictvo SNR pre veci vnútorné, na čele ktorého stál povereník.

Hlavnú zásluhu na budovaní nového bezpečnostného aparátu mala Komunistická strana Československa, ktorá presadzovala od začiatku rozoranie bývalých policajných zborov a vytvorenie Zboru národnej bezpečnosti.

Na Slovensku sa tento proces uskutočnil nariadením Predsedníctva Slovenskej národnej rady č. 6/1945 zo dňa

23. februára 1945, ktorým boli rozpustené žandárske a policiálne organizácie a formácie tzv. „slovenského štátu“.

Výstavba nového bezpečnostného aparátu na Slovensku sa začala uskutočňovať prijatím nariadenia Predsedníctva Slovenskej národnej rady číslo 6 a 7/1945 Zb. zo dňa 23. februára 1945.

Prvým z týchto nariadení boli s okamžitou platnosťou na území Slovenska rozpustené a zrušené všetky formácie žandárstva a polície, aj ich riadiace útvary.

Bruhým nariadením /č. 7/1945 Zb./ bol zriadený Zbor národnej bezpečnosti, zložený z veliteľov a členov, ktorí sa stali zamestnancami Povereníctva Slovenskej národnej rady pre veci vnútorné. Národná bezpečnosť podliehala právomoci poverenika SNR pre veci vnútorné, ako aj orgánom a osobám ním určeným.

Príslušníci rozpustených formácií, pokiaľ sa po 6. októbre 1938 nijako neprevinili spoluprácou s Nemcami, Maďarmi a zradcami a nijakým iným spôsobom sa nekompromitovali, mohli byť po preverení prevzati do služieb Zboru národnej bezpečnosti.

Podrobnejšiu úpravu a organizačné členenie Zboru národnej bezpečnosti stanovilo nariadenie Predsedníctva SNR č. 28/1945 Zb. zo dňa 9. apríla 1945.

V § 1 uvedeného nariadenia bolo stanovené: „Národná bezpečnosť /dalej len NB/ je vojensky organizovaný strážny zbor, ktorý podľa platných právnych predpisov a nariadení príslušných štátnych orgánov udržiava na území Slovenska verejný poriadok a verejnú bezpečnosť.“

Pokial šlo o postavenie a práva príslušníkov NB pri výkone služby, bol ponechaný v platnosti Zákon číslo 299/1920 Zb. o četnictve, služobné inštrukcie bývalého četnictva a služobný poriadok československej brannej moci až do prijatia nových právnych noriem.

Zbor NB bol podriadený povereníkovi SNR pre veci vnútorné a bol v rámci Poverenictva Slovenskej národnej rady pre veci vnútorné vojensky, hospodársky a administrativne samostatným útvaram. Na čele NB je hlavné veliteľstvo NB.

Hlavné veliteľstvo NB tvorili:

- a/ hlavný veliteľ NB
- b/ zástupca hlavného veliteľa NB
- c/ náčelník Štábu hlavného veliteľstva NB
- d/ a ľm pre výkon služby pridelený príslušný počet dôstojníkov, gázistov, kancelárskych sôl a zriaden-cov.

Povinnosťou Hlavného veliteľstva NB bolo udržiavať v Zbore NB vojenský poriadok, disciplínu, vykonávať nad príslušníkmi zboru disciplinárnu právomoc, riadiť výcvik dôstojníkov a ostatných členov zboru, vykonávať občasnú kontrolu nad činnosťou zboru.

Obvod Hlavného veliteľstva NB sa delil na oblasti, tieto na okresné veliteľstvá a stanice NB. V podstate bola ponechaná organizačná štruktúra bývalého bezpečnostného aparátu.

Na základe nariadenia Predsedníctva SNR č. 28/1945 Zb. ďalej zriadil povereník SNR pre veci vnútorné Hlavné veliteľstvo NB so sídlom v Košiciach a svojím výnosom č. 90/45 ustanovil dňom 9. apríla 1945 prvého hlavného veliteľa Zboru národnej bezpečnosti.

Po osloboodení územia Slovenska premiestnilo sa Hlavné veliteľstvo NB do Bratislavu, kde pôsobilo do jeho zrušenia v súvislosti s prechodom na dvojstupňový systém riadenia /zriadenie krajov/.

Dňa 8. mája 1945 bol vydaný Hlavným veliteľstvom NB zborový rozkaz číslo 1/1945, v ktorom je zverejnená organizačná štruktúra Hlavného veliteľstva NB a zboru.

Hlavné veliteľstvo NB bolo administratívne rozdelené takto:

1. oddelenie - osobné
2. oddelenie - bezpečnostné a spravodajské
3. oddelenie - školské
4. oddelenie - materiálne
5. oddelenie - justičné
pomocný úrad a
ústredná učtovná skupina HV NB

Celé územie Slovenska bolo rozdelené na tri veliteľstvá NB takto:

- a/ Veliteľstvo NB pre západné Slovensko v Bratislave
- b/ Veliteľstvo NB pre stredné Slovensko v Banskej Bystrici
- c/ Veliteľstvo NB pre východné Slovensko v Košiciach.

Týmto jednotlivým veliteľstvám NB boli podriadené oblastné veliteľstvá, avšak zborovým rozkazom HV NB č. 2/1945 zo dňa 30. mája 1945 docháza k zmenám v tomto rozdelení; je zrušené Veliteľstvo pre západné Slovensko a oblastné veliteľstvá v jeho obvode sú podriadené priamo Hlavnému veliteľstvu NB v Bratislave.

Druhou podstatnou zmenou v organizácii HV NB bolo zris-

denie bezpečnostno-politickej oddelenia Zborovým rozkazom HV NB č. 3/1945 zo dňa 22. mája 1945, do kompetencie ktorého patrili všetky trestné činy podľa zákona na ochranu republiky, podľa zákona o ľudových súdoch /zaistovanie kolaborantov a zradcov/ a všetky veci politickej povahy.

Uvedeným rozkazom, dňom 1. júna 1945 začala svoju činnosť Kriminálne ústredňa NB v Bratislave.

Až do prijatia zákona č. 149/1947 Zb. zo dňa 11. júla 1947 o Národnej bezpečnosti ústavodarnym zhromaždením ČSR, platili na Slovensku niektoré odlišné predpisy pre zbor NB, prijaté Slovenskou národnou radou. Tým aj vývoj bezpečnostného aparátu v českých krajinach a na Slovensku bol z časti odlišný.

Odlišnosť bola predovšetkým v tom, že pre úlohy ochrany verejného poriadku a zvlášť pre ochranu štátnych hraníc, bol na území Čiech dňom 1. júna 1945 zriadený 1. pohotovostný pluk NB, ktorý mal 3 prápory a 12 rôz. Prvý pohotovostný pluk NB neskoršie tvoril základ ZMB - Útvar 9600 /k 1.7.1946/, ktorého úlohou bola ochrana štátnych hraníc celého územia republiky.

Prijatím zákona č. 149/1947 Zb. o Zbore národnej bezpečnosti boli zrušené existujúce predpisy a právne normy, a jednotne - pre celú republiku boli upravené záležitosti pojednávajúce o národnej bezpečnosti.

Za bezpečnosť a verejný poriadok na území našej republiky v tejto dobe plne zodpovedali „správne úrady národnej bezpečnosti“, ktorými boli:

- a/ Ministerstvo vnútra /pre Čechy a Moravu/
- b/ Poverenictvo vnútra /pre Slovensko/

c/ zemské národné výbory

d/ okresné národné výbory /okresné správne komisie/

e/ miestny /ústredný/ národný výbor /s právomocou ONV/

Ich pôsobnosť /pokiaľ išlo o bezpečnosť/ bola v zákone č. 149/1947 Zb. formulovaná tak, že im „náleží úloha chrániť verejnú bezpečnosť, zvlášť ústavné zriadenie, ľudové práva a slobody zaručené ústavou, ako i bezpečnosť osôb a verejného a súkromného majetku, bdiť nad verejným poriadkom a verejnou mravnosťou tak, aby každý občan mohol žiť v pokoji a bez obáv.“

Dalej zákon stanovil, že pri príslušných národných výboroch /s právomocou ONV/ sa zriaďujú úradovne národnej bezpečnosti.

V § 5 uvedeného zákona je uvedené, že sa zriaďuje Zbor národnej bezpečnosti /dalej len ZNB/ ako výkonný orgán správnych úradov národnej bezpečnosti.

Zákon ďalej stanovil, že ZNB sa skladá zo zložky podriadičkej, kriminálnej, štátobezpečnostnej, spravodajskej a bezpečostného letectva. Ustanovil Hlavné veliteľstvo ZNB na Ministerstve vnútra a zemské veliteľstvá, ako aj ďalšie otázky týkajúce sa organizácie a pôsobnosti zboru. Z tohto vyplývala zásada dvojitej podriadenosti ZNB, okrem Útvaru ZNB 9600, ktorý bol riadený priamo HV VB. Bezpečnostné zložky boli podriadené vyšším článkom zložky na strane jednej, ale na strane druhej tiež príslušnému národnému výboru.

Z uvedenej charakteristiky vývoja a výstavby nového bezpečostného aparátu vidíme, že v rokoch 1945-1948 i ešte zložitosť politických záujmov jednotlivých spoločenských skupín, boli položené pevné základy nového ZNB a splnené úlohy, ktoré

ré tátó vývojová etapa vyžadovala. Dôkazom toho bola aj aktívna úloha ZMB vo februárovom vystúpení reakčných síl, pričom svoju úlohu zohrala morálka a politická jednota a prípravenosť prevažnej väčšiny príslušníkov ZMB. Toto obdobie možno teda oprávnenne hodnotiť ako úspech politicko-organizačorskej práce strany na úseku zabezpečovania vnúternej bezpečnosti republiky.

Februárové víťazstvo pracujúceho ľudu v roku 1948 bolo medzníkom vo vývoji našej spoločnosti. Politická moc definitívne prešla do rúk robotnickej triedy.

Februárom umožnené presuny súl a vytyčená hospodárska politika strany súčasne vytvorila nové podmienky pre prácu bezpečnosti, a to ako proti vnútornému porazenému nepriateľovi, tak aj proti zahraničným rozviedkam a ich agentom. Nastalo obdobie studenej vojny. Vzhľadom k vnútrostátnym podmienkam zostreného triedného boja a medzinárodnej situácii tohto obdobia, bolo potrebné upevňovať orgány štátnej moci, ako aj mocenské prostriedky. Zvláštnu pozornosť si vyžadovala zložka štátnej bezpečnosti, zvlášť pre aktuálnu možnosť protištátnej činnosti zo strany porazenej buržoázie.

Prijatím zákona č. 280/1948 Zb. zo dňa 21.12.1948 o krajskom zriaďení bolo na území ČSR dňom 1.1.1949 zriadených 19 krajov a v ich sídle krajské národné výbory /ďalej len KNV/. Súčasne bola v tomto zákone stanovená pôsobnosť a hlavné úlohy KNV.

V § 21 uvedeného zákona je stanovené, že pre zabezpečenie úloh národnej bezpečnosti na území kraja zriaďuje sa v rámci bezpečnostného referátu KNV Krajské veliteľstvo NB.

Zákon ďalej stanovil, že Ministerstvo vnútra prideli

tomuto veliteľstvu potrebný počet zamestnancov a príslušníkov ZMB a zo zamestnancov zabezpečujúcich úlohy národnej bezpečnosti /správne činnosti/.

Výnosom Ministerstva vnútra č. 1920/1949 zo dňa 4.1. 1949 sú stanovené podrobnejšie zásady o organizácii a činnosti krajského veliteľstva NB a sú v ňom uvedené zvláštne predpisy odchylné od činnosti ostatných referátov KNV.

Podľa týchto predpisov náležalo bezpečnostnému referentovi KNV predovšetkým politické riadenie a všeobecný dohľad pri vykonávaní úloh národnej bezpečnosti. Vymenované sú v § 1 vládneho nariadenia č. 301/1948 Zb. zo dňa 28.12.1948, pričom bezpečnostný referent bol pri výkone tejto funkcie predstaveným krajskému veliteľstvu NB a riadil jeho prácu prostredníctvom krajského veliteľa NB.

Súčasne so zákonom o krajskom zriadení bol dňa 21.2.1948 pod číslom 286/1948 Zb. prijatý nový zákon o Národnej bezpečnosti, ktorým bol zrušený zákon č. 149/1947 Zb.

Vytvorením krajského systému k 1. januáru 1949 bolo zriadených 19 krajských veliteľstiev Národnej bezpečnosti a 19 krajských veliteľstiev Štátnej bezpečnosti. Tým zanikli zemské veliteľstvá NB. Výnosom Povereníctva vnútra č. 25.749-1-III/19-1948 zo dňa 30. decembra 1948 v zmysle nového zákona o ZMB boli zrušené všetky oblasťné veliteľstvá NB a pátracie stanice NB. Zo zrušených pátracích staníc NB boli zriadené kriminálne oddelenia pri Krajských veliteľstvách NB. Mimo uvedených zásadných opatrení na úseku výstavby a riadenia ZMB bolo po Februári zriadených niekoľko zvláštnych útvarov pre plnenie špeciálnych úloh:

a/ Útvar Jasan - vykonával ochranu vládnych činitelov;

- b/ Útvar Javor - vykonával ochranu straníckych činiteľov;
- c/ Útvar Jánošík - vykonával ochranu vládnych a straníckych činiteľov na Slovensku;
- d/ Útvar Hrad - vykonával ochranu prezidenta republiky;
- e/ Útvar Jeřab - vykonával ochranu objektov na území uránových baní.

Dňom 31.3.1949 bola zrušená finančná stráž a niektorí jej príslušníci boli prevedení do ZNB.

Na Slovensku boli v roku 1948 pred zavedením krajského systému tieto útvary ZNB:

- 618 staníc NB
- 90 okresných veliteľstiev NB
- 18 oblastných veliteľstiev NB
- 1 zemské veliteľstvo NB

Mimo uvedených základných útvarov v rámci Slovenska boli tieto útvary:

- 1. sied /s kapitalistickými štátmi/ útvar NB 6596
- 2. sied 165 pohraničných oddelení /bývalej finančnej stráže/

Špecializované útvary tvorilo:

- 16 kriminálnych pododdelení /bývalé stopovacie stanice/, ktoré pracovali na väčších kriminálnych prípadoch /stavy 1 - 6 až 1 - 14/,
- 13 cestovných kontrolných staníc,
- 20 pasových expozitúr,
- plavebný oddiel na Dunaji,
- dočasné stanice NB pri táborech nútenej práce.

Po zrušení Zemského veliteľstva NB v Bratislave, riadilo

bezpečnostné zložky na Slovensku Poverenictvo vnútra - bezpečnostný sektor, ktorý pozostával z týchto útvarov:

koordináčny odbor / odbor BK/
štátobezpečnostný odbor / odbor BA/
odbor verejnej bezpečnosti / VB/

Odbor BK zabezpečoval otázky kádrové, školské, osvetové, zdravotnícke, technické, hospodárske, tábory nútenej práce, CO, LM a ďalšie činnosti.

Odbor VB zabezpečoval otázky súvisiace s poriadkovou a kriminálnou službou, činnosti pohraničnej stráže, dopravy a spojenia.

Dňom 1. januára 1949 v súvislosti s prechodom na dvojstupňový systém riadenia bolo na Slovensku zriadených šest krajských veliteľstiev NB, a to v Bratislave, Banskej Bystrici, Košiciach, Prešove a Žiline. Podliehalo im 90 okresných veliteľstiev NB a dve miestne veliteľstvá - v Bratislave a Košiciach.

Výstavba krajských veliteľstiev NB, predovšetkým ich štábov, prebiehala v roku 1949, i v ďalšom období.

Krajské veliteľstvo NB v Košiciach malo ku dňu 31.12. 1949 143 príslušníkov. Podliehalo mu 13 okresných veliteľstiev s počtom 626 príslušníkov a v štáboch 227 príslušníkov.

Na území kraja bolo 122 základných útvarov NB / staníc NB/ s počtom 830 príslušníkov.

Okrem toho každé krajské veliteľstvo NB malo pohotovostný oddiel NB s počtom cca 30-40 príslušníkov.

Na území krajov boli tiež rozmiestňované špecializované

kriminálne útvary, pátracie stanice NB a útvary cestnej kontroly, ktoré mali dozor nad cestnou premávkou. Ich rozmiestnenie však nezodpovedalo /v roku 1949/ krajskému zriadeniu a boli postupne zrušené.

Porazená buržoázia po Februári sa nechcela zmieriť so svojou porážkou a volila všetky možné prostriedky, aby sne možnila, alebo aspoň brzdila náš vývoj pokrokovým smerom.

Aj na Ministerstve vnútra začali v tomto období prevládať otázky bezpečnostnej povahy. Z toho dôvodu bolo vládnym nariadením č. 48/1950 Zb. zo dňa 23.5.1950 zriadené Ministerstvo národnej bezpečnosti /ďalej len MNB/. Veličstvo Štátnej bezpečnosti a veličstvo Verejnej bezpečnosti boli premenované na Hlavné správy týchto zložiek. Ministerstvu NB bola podriadená aj Vojenská kontrarozviedka /VKR/. V roku 1951 z doterajšieho Útvaru 9600 bola zriadená Pohraničná stráž a v roku 1952 Vnútorná stráž.

Výnosom Ministerstva NB č. VB-20432/2001 taj. 1951 zo dňa 2.4.1951 boli zriadené poriečne oddiely VB na Dunaji. Úlohou poriečnych oddielov VB bolo:

- a/ doprevádzat všetky juhoslovanské lode, plávajúce po Dunají, zabrániť ich posádkam akémukolvek styku s československým brehom, vylodenie alebo naloďovanie osôb a materiálu /mimo prístav v Bratislave/,
- b/ sledovať všetky ostatné lode plavajúce po Dunaji a zamedzovať ich nezákonnému styku s československým brehom /posádok lodí/,
- c/ doplnovať pozemnú ochranu štátnej hranice.

Postupne dochádzalo k zmenám názvov krajských a okresných veličstiev ZMB. V roku 1952 na základe TR MNB číslo

82/1952 dochádza k zmenám názvu Krajské veliteľstvo Národnej bezpečnosti na Krajskú správu Verejnej bezpečnosti a Okresné veliteľstvo Národnej bezpečnosti na Okresné oddelenie Verejnej bezpečnosti. TR MV č. 197/1953 zo dňa 31.12.1953 dochádza k ďalšej zmene názvu dňom 1. januára 1954. Krajská správa Verejnej bezpečnosti na Krajskú správu MV, Správa VB, ktorá riadila Verejnú bezpečnosť v rámci kraja. K zmene došlo aj u okresných oddelení VB na okresné oddelenia MV, oddelenia VB.

Za účelom zaistenia verejnej bezpečnosti na železnici TR MNB č. 68/1953 bolo zriadené 6 oblastných železničných odborov VB a 19 železničných oddelení VB. Na Slovensku boli vytvorené 2 oblastné železničné odbory VB umiestnené na správach železníc v Bratislave a Košiciach, s 5 podriadennými železničnými oddeleniami VB s umiestnením na oddelení železníc Košice, Zvolen, Žilina, Nové Zámky a Bratislava. Úlohou verejnej bezpečnosti na železnici je zabezpečiť poriadkovú službu a boj proti kriminálnym trestným činom ako po stránke represívnej, tak i po stránke preventívnej.

Na základe vládneho nariadenia č. 77/1953 Zb. a TR MNB č. 143/1953 bolo zlúčené MNB a Ministerstvo vnútra.

V roku 1960 došlo na základe zákona č. 36/1960 Zb. k novému územnému členeniu štátu. Bol zredukovaný počet krajov z 19 na 10. Na Slovensku zo 6 krajov boli vytvorené 3 kraje: Stredoslovenský kraj, Východoslovenský kraj, Západoslovenský kraj. Toto opatrenie malo vplyv aj na organizačné usporiadanie bezpečnostných složiek. Pri zrušení niektorých okresov a krajov boli zrušené aj niektoré útvary ZNB.

V záujme zlepšenia práce boli začlenené súčasti VBZ do územných orgánov VB, R MV č. 29/1963 zo dňa 27.9.1963 a zrušené dňom 30.9.1963:

- a/ Správa VBŽ pri HS VB;
- b/ oblastné železničné odbory VB;
- c/ železničné oddelenia VB;
- d/ úsekové oddelenia VBŽ;

Dňom 1. októbra 1963 bolo zriadené:

- oddelenie dopravy pri odborech boja proti rozkrádaniu a špekulácií na HS VB, na správach VB na Slovensku v Bratislave, Banskej Bystrici a v Košiciach;
- železničné oddelenie VB na Slovensku: Bratislava, Čierna n/Tisou, Košice, Nové Zámky, Zvolen a Žilina a podriadené sa náčelníkom príslušných oddelení VB.

Odstupom času, a to v rokoch 1964-1965 dochádza k ďalším zmenám v organizácii krajského riadiaceho článku. Boli zriadené krajské správy ZMB na čele s náčelníkom KS ZMB; a Správy ŠTB a VB na čele s náčelníkmi týchto zložiek, ktorí boli súčasne zástupcami náčelníka KS ZMB.

Federalizácia štátu, uskutočnená dňom 1.1.1969 si vyžiadala v organizácii určité zmeny, avšak tieto sa v podstate nedotýkajú organizačnej štruktúry Krajských správ ZMB.

R MV ČSSR č. 22/1973 zo dňa 24.5.1973 zriaďuje sa dňom 15.6.1973 Hlavná správa ochrany štátnych hraníc. Zabezpečenie ochrany štátnych hraníc viedlo k roztriedenosťi sil a prostriedkov a nezodpovedalo potrebám jednotného riadenia, koncepcie a úloh stanovených pre túto oblasť ÚV KSČ. Je skutočnosťou, že štátne hranice ČSSR majú dôležitý internacionálny charakter, lebo sú súčasťou hraníc socialistického spoľačenstva. Z uvedeného dôvodu dňom 15.6.1973 PO VB boli vyčlenené z riadiacej činnosti Verejnej bezpečnosti a boli podriadené HS ochrany štátnych hraníc, výkonnému útvaru KS ZMB,

Krajskému odboru ochrany štátnych hraníc.

Písomnosti z PO VB do 15.6.1973 sú zapracované do fondu okresných oddelení VB v mieste dislokácie.

Archívne fony spracované v tomto inventári vanikli z činnosti Krajskej správy ZMB Košice a bývalého kraja Prešov, jej predchodec, útvarov a podriadených útvarov dislokovaných na území Východoslovenského kraja.

Zachovaný písomný materiál dokumentuje vanik, vývoj a činnosť nového bezpečnostného aparátu - Zboru národnej bezpečnosti.

Prvé zachované písomnosti sú z roku 1918. Ostatné písomnosti z činnosti predchodec KS ZMB Košice a útvarov Východoslovenského kraja pochádzajú zo začiatku roka 1945 a neskoršej doby. Plne charakterizujú obdobie, v ktorom vanikli.

U - 07 Protokoly vyšetrovaných osôb, ktoré boli zaistené
v Pracovnom tábore v Kežmarku;
Správa o zatknutí pre protištátну činnosť

STV ÚPV

Písomnosti, ktoré vznikli bezprostredne po skončení vojny hovoria o tom, aké otázky a problematiku riešila bezpečnosť. Tieto písomnosti obsahujú hlásenia, ale i zoznamy osôb, ktoré boli postavené pred súd pre zradu a kolaboranstvo s Nemcami, Maďarmi, alebo iným spôsobom sa previnili proti národnej cti.

Dalej sem patrí šetrenie tých príslušníkov žandárstva, ktorí boli horlivými prisluhovačmi klerofašistického režimu za tzv. „slovenského štátu“.

Na základe dekrétu prezidenta republiky vykonávali v tejto dobe svoju činnosť ľudové súdy. V súvislosti s ich činnosťou bola zameraná aj činnosť útvaru ZMB, čo sa plne odráža v zachovaných písomnostiach. Ide o rôzne zoznamy osôb protištátno činných, zápisnice a protokoly svedikov,

udania, správy o zatknutí, trestné oznamenia a podobné materiály.

Písomné materiály sú konkrétnie a obsahovo závažné. Zaujímavé sú hlavne tým, že ukazujú na určité vývojové tendencie z hľadiska kriminality krízových príznakov v našej spoločnosti. Podklady sú zo všetkých okresov a jednotlivých služieb vo Východoslovenskom kraji.

V zlomku sú zapracované materiály o výskute band UPA /Benderovcov/, činnosť Chromenkovej skupiny, ktorá cez naše územie prechádzala v rokoch 1947-1948.

Závažné materiály sú z roku 1968, a to najmä rozboru bezpečnostnej situácie v kraji a rozboru foriem prenikania ideologickej diverzie zo Západu cestou novinárov, rehuliníkov, vizových cudzincov a pracovníkov cudzích ambasád.

Časť písomnosti tvoria rôzne plány bezpečnostných akcií a opatrení uskutočnených na udržanie verejného poriadku v roku 1968.

Materiály týchto rokov plne odrážajú hĺbku spoločenskej krízy v rokoch 1968-1969, jej priebeh, rozsah, ako i zoznamy účastníkov demonštrácií, narušiteľov verejného poriadku, rozpory medzi veriacimi pravoslávnej a grekokatolíckej cirkvi, protisovietských živlov, organizátorov štrajkov a členov K-231.

Odborné spracovanie archívnych materiálov do fondov bolo zaradené do troch časti:

- I. časť obsahuje služobné knihy: staničná služobná kniha, kniha služieb, protokol udalostí, protokol o prehliadke, pamätník, kniha práce členov DH

II. časť obsahuje písomnosti, ako sú písomnosti vyhľadávania, vyšetrovania a písomnosti ostatné

III. časť obsahuje písomné pomôcky, ako sú: protokol písomností, kriminálny, kniha väzňov, denníky vyhľadávania a vyšetrovania.

Fondy obsahujú celý rad písomností, ako napríklad vyšetrovacie písomnosti vrážd, samovrážd, havárií, rozkrádanie, špekulácie, podvody, všeobecné ohrozenie a ďalšie trestné činnosti, ktoré tvoria prevažnú časť fondov.

Všetky služobné knihy boli zapracované do fondov. Vnútorná skartácia písomností, ktoré nemajú politickú, historickú a dokumentárnu hodnotu bola vykonaná pri usporiadaní a spracovávaní archívnych materiálov na základe pokynov č.p. SVS-0429/R-1975. Spisové pomôcky boli ponechané v kraji iba v okrese Prešov. Ostatné spisové pomôcky bez písomností pri spracovaní archívnych fondov boli skartované na základe pokynu č.p. SVS-0104/R-1974.

Archívne materiály vzniknuté z činnosti útvarov dislokovaných na teritóriu Východoslovenského kraja boli odovzdané do rezortného archívu v rokoch 1970 až 1980. Označenie archívnych fondov je v súlade s Archívnym poriadkom /MmV SSR č. 31/1978/.

Archívny materiál bol spracovaný podľa tematických celkov alebo podľa jednacích čísel a sú uvádzané v inventári pod poradovým číslom s vyjadrením obsahu inventárnej jednotky /stručným heslom/.

K inventáru je spracovaný menný a vecný register. Spracovaný archívny materiál je v dobrom stave. Písomnosti sú uložené v krabiciach, služobné knihy a spisové pomôcky volne v regáloch a sú označené.

U 07

TRESTANECKÝ PRACOVNÝ TÁBOR
KEŽMAROK

1	Protokoly vyšetrovaných osôb, ktoré boli zaistené v trestaneckom pracovnomtábore v Kežmarku	1945	1
2	Správy o zatknutí	1945	2

M E N N Y R E G I S T E R

/Odkazuje na číslo písomnosti a inventárne číslo/

		Číslo písomnosti	Inventárne číslo
B			
BERITOVÁ	Margita		1
BITTNER	Eduard		1
BOBER	Jozef		1
BUDZÁK	Ján		1
BURKOVIČ	Michal	11/1945	1
BURO	Ján		1
Č			
ČERNÍK	Pavol	8/1945	2
D			
DLUGOŠOVÁ	Irena		1
E			
ELERITZIOVÁ	Erna		1

F		
PLESNEROVÁ	Cecília	1
PRIZOVIČOVÁ	Lujza	1
G		
GALLY	Jakub	11/1945
GORETZKOVÁ	Mária	1
GUHROVÁ	Gabriela	1
H		
HEFTYOVÁ	Johana	1
HEFTYOVÁ	Margita	1
HENSCHOVÁ	Kristína	1
HOZA	František	11/1945
HOZA	Štefan	2
HUŽÍK	Dezider	1
J		
JOŽKO	Július	1
JURDI	Július	1
JURDIKOVÁ	Šarlota	1
K		
KAILING	Oskár	1
KAPALKOVÁ	Alžbeta	1
KOZÍKOVÁ	Ida	1
KRAJŇÁK	Alexander	1

KRAJŇÁKOVÁ	Júlia	1
KUBIS	Ladislav	1

L

LEBOČOVÁ	Mária	1
LEYSEK	František	2
LIŠKA	Zoltan	1
LUKÁŠ	Ferdinand	1
LUKÁŠ	Pavel	1
LUKÁŠ	Valter	1
LUKÁŠOVÁ	Johana	1

18/1945

M

MACKOVÁ	Adela	1
MEZEYOVÁ	Magda	1
MEZEYOVÁ	Ružena	1
MÍSELNICKÝ	Maximilian	2
MONTÁGOVÁ	Autustina	1
MUŠKOVÁ	Júlia	1

5/1945

N

NADÁRY	Ladislav	1
NIKELSKÁ	Araňa	1
NOVOTOVÁ	Kornelia	1
NOVOTOVÁ	Magdalena	1

O

GRAVEC	Jozef	1
--------	-------	---

ORAVCOVÁ	Alžbeta	1
P		
PAVLICA	Pavel	1
POLANEK	Jozef	1
POLANEKOVÁ	Mária	1
PRANDLO	Gustáv	1
R		
RIMSKÁ	Elvíra	1
S		
SEDLAČKOVÁ	Alžbeta	1
SCHWARZ	Ján	1
SCHWARZ	Kornel	1
SEDLAČKO	František	1
SIRAKOVÁ	Júlia	1
SMIKOVÁ	Elsa	1
STECZ	Jakub	1
Š		
ŠPIRKOVÁ	Mária	1
T		
TIN SZ	Mikuláš	1

V

VARGOVÁ	Ela	1
VARHOL	Ján	1
VARHOLOVÁ	Dorota	1
VEBER	Július	2/1945
VESELOVSKÁ	Júlia	1
VILÁNYI	Ignác	1
VÍTEK	Karol	1/1945
		2

Z

ZIMERMANOVÁ	Rozália	1
ZVADA	Štefan	1
	2/1945	
	3/1945	
	5/1945	
	11/1945	
	20/1945	

V E C N Y R E G I S T E R

/Odkazuje na číslo písomnosti a inventárne číslo/

	Číslo písomnosti	Inventárne číslo
Protištátňa činnosť	1/1945	2
	2/1945	2
	5/1945	2
	8/1945	2
	11/1945	2
	18/1945	2
Trestanecký pracovný tábor - prepustené osoby		1